

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΡΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΕΣΜΕΙΝ ΚΑΙ ΛΥΕΙΝ.

S. JOANNIS DAMASCENI
EPISTOLA DE CONFESSIOE

NECNON POTESTATE LIGANDI ET SOLVENDI.

601 1. Quæsisisti a tenuitate mea, Pater et frater, **A** tibi que ut exponerem mandasti, num liceat peccata confiteri aliquibus illorum qui monasticam vitam agunt, nec tamen sacerdotio ornati sunt. Sed et illud adjicis: « quia scilicet audimus potestatem ligandi et solvendi solis sacerdotibus fuisse datam. » Et hæc sane sunt divinæ animæ tuæ et fervidæ religionis verba. At nos quidem amplexi sumus tuum istud circa res bonas propositum. Nam cupis crudiri in iis quæ divina sunt et sacra: verum haud profecto idonei sumus, qui de istis, aut disceptemus, aut quidquam scribamus: quamobrem et silere plane maluissemus. Nam de rebus spiritualibus spiritualiter dijudicare eorum est, qui sunt ab affectibus liberi et sancti: a quibus nos nimium quantum distamus et vita et sapientia **B** et virtutibus.

2. Enimvero, quoniam, ut scriptum est: « Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate ¹, » hæc tibi non meis quidem verbis, sed ex ipsa divinitus inspirata Scriptura [respondeo] non tam docens, quam ex illa testimonia afferens, ad ea quæ a me quæsisivisti illustranda. Ita fiet, Dei gratia, ut a præcipitiis hinc inde mihi et meis auditoribus caveam; hinc quidem vitans exemplum illius, qui occultavit talentum; illinc vero illius audaciam, qui dogmata divina indigne et ex vana gloria, imo obscura ratione explicat. Unde igitur potius sumamus principium sermonis, quam ab eo rerum omnium principio, quod principio caret? **C** Hoc enim melius est, et sic firma stabunt quæ sumus dicturi. Neque enim ab angelis creati fuimus, sed a sapientia illa superna, saltem si a gratia Spiritus mystice informati fuerimus, et quotidie semper doceamur: quam etiam nunc invocantes, dicere aggrediamur, primum exponendo quis sit confessionis modus, et quæ illius potestas.

α'. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, Πάτερ καὶ ἀδελφὲ, ἐρωτηματικῶς, εἰπεῖν σοι, εἰ ἄρα ἐνδέχεται εἰς μονάζοντάς τινας ἐξαγγέλλειν τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν, ἱερωσύνην μὴ ἔχοντας· προσθεῖς καὶ τοῦτο, « Ἐπειδὴ ἀκούομεν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν ἐξουσίαν τοῖς ἱερεῦσι δίδοσθαι· μόνοις. » Ταῦτα μὲν τῆς σῆς φιλοθείου ψυχῆς, καὶ τοῦ διαπύρου φόβου καὶ τὰ ἁ ῥήματα. Ἡμεῖς δὲ ἀπεδεξάμεθά σου τὴν πρὸς τὰ καλὰ πρόθεσιν, ὅτι ζητεῖς μανθάνειν περὶ θείων καὶ ἱερῶν πραγμάτων· οὐχ οἷοί τε δὲ πρὸς τὸ ταῦτα διακρίνειν καὶ γράφειν ἔσμεν, καὶ διὰ τοῦτο σιωπᾶν ἐβουλόμεθα· τὰ γὰρ πνευματικὰ συγκρίνειν πνευματικῶς, τῶν ἀπαθῶν καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ἔστιν, ὧν ἡμεῖς κατὰ πολὺ βίω καὶ λόγῳ καὶ ἀρεταῖς μακρῶν ἀφραστήκαμεν.

β'. Ἄλλ' ἐπεὶ « Ἐγγύς, ὡς γέγραπται, Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, » ταῦτά σοι οὐδὲ ἡμῶν λόγων, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς, οὐ διδάσκων, ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν ἐπερωτηθέντων μοι φέρων σοι ἐξ αὐτῆς· ἵνα ἐξ ἀμφοτέρων κρημνῶν ἐμαυτὸν Θεοῦ χάριτι, καὶ τοὺς ἀκούοντάς μου διατηρήσω· ἀπὸ δὲ τοῦ τὸ τάλαντον κατακρύψαντος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀναξίως τὰ θεία, καὶ κενοδόξως, μᾶλλον δὲ ἐσκοτισμένως ἐκτιθεμένου δόγματα. Πόθεν οὖν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ποιήσωμεν, ἢ ἐκ τῆς ἀνάρχου τῶν πάντων ἀρχῆς; Τοῦτο γὰρ ἄμεινον, ἵνα καὶ τὰ λεγόμενα βέβαια. Οὐ γὰρ παρ' ἀγγέλων ἐκτίσθημεν, οὐδὲ παρ' ἀνθρώπων ἐμάθομεν, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀνωθεν σοφίας, εἴτουν τῆς διὰ τοῦ Πνεύματος χάριτος, μυστικῶς ἐδιδάχθημεν, καὶ καθ' ὥραν ἤδη διδασκόμεθα· καὶ νῦν ἐπικαλεσάμενοι λέξωμεν ὧδε, τὸν τρόπον πρότερον τῆς ἐξαγορεύσεως, καὶ τὴν δύναμιν ἐκτιθέμενοι.

¹ Psal. CLIV, 19.

* Leg. καλὰ τὰ.

γ. Ἐξαγόρευσις τοίνυν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ χρεῶν ἁπολογία, εἶπον ἐπίγνωσις σφαλμάτων καὶ ἀφροσύνης ἰδίας, ἤγουν πτωχείας κατὰγνωσις. Καὶ καθὼς ἐν Εὐαγγελίοις παραβολικῶς εἶπεν ὁ Κύριος δανειστῇ τινι, φησὶν· « Ἦσαν δύο χρεωφειλέται, καὶ ὁ μὲν εἰς ὧφειλεν αὐτῷ δηνάρια πεντακόσια, καὶ ἕτερος πενήκοντα· μὴ ἐχόντων οὖν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. » Τοιγαροῦν ἅπας πιστὸς χρεῶν ὑπάρχει ὑπεύθυνος τοῦ ἰδίου Δεσπότη καὶ Θεοῦ, καὶ ὁ παρ' αὐτοῦ ἔλαθε, τοῦτο δὴ καὶ ἀπειρηθῆναι μέλλει ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ κριτηρίου αὐτοῦ, ὅτε γυμνοὶ καὶ τετραχλησμένοι ἅπαντες, βασιλεῖς ὁμοῦ καὶ πτωχοὶ, παριστάμεθα. Τινὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα, ἃ οὐδεὶς ἀνθρώπων ἰσχύσει ἀναριθμῆσαι· τέως δὲ τὰ κρείττονα καὶ τελεώτερα· τὴν ἐκ τῆς καταδίκης ἐλευθερίαν, τὴν ἐκ μiasμοῦ ἀγιασμοῦ, τὴν ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ ἀνεκλάλητον αὐτοῦ φῶς πρόοδον^h, τὸ τέκνα καὶ υἱοὺς αὐτοῦ καὶ κληρονόμους διὰ τοῦ Θεοῦ γενέσθαι βαπτίσματος, τὸ αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐπενδύσασθαι, τὸ μέλος γενέσθαι αὐτοῦ, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα λαβεῖν ἐνοικῶν ἐν ἡμῖν· ὅπερ σφραγὶς ὑπάρχει βασιλικῆ, ἐν ἣ τὰ ἴδια πρόβατα σφραγίζει ὁ Κύριος. Καὶ τί τὰ πολλὰ λέγω; Τὸ ὁμοίους αὐτοῦ ἀπεργάσασθαι· ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα πλεονατούτων τοῖς βαπτιζομένοις εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος δίδονται, ἅτινα καὶ θεῖος κληρὸς καὶ πλοῦτος ὀνομάζονται.

δ. Αἱ δὲ ἐντολαὶ τοῦ Δεσπότη, ὡς περ τῶν ἀπορήτων τούτων χαρισμάτων καὶ δωρεῶν ἐδόθησαν φύλακες· οἷα δὴ πάντοθεν περικυκλοῦσαι τὸν πιστὸν, καὶ τὸν ἀποκείμενον θησαυρὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ ἄτυλον διατηροῦσαι, καὶ πᾶσιν ἐχθροῖς καὶ κλέπταις ποιοῦσαι ἀνεπιχείρητον. Ἀλλὰ γὰρ νομιζομεν φυλάττεσθαι παρ' ἡμῶν τὰς ἐντολάς τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀχθόμεθα^e, ἀγνοοῦντες, ὅτι μᾶλλον παρ' ἐκεῖνων ἡμεῖς φυλαττόμεθα. Ὁ γὰρ πᾶς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς τηρῶν, οὐκ ἐκεῖνας, ἀλλ' ἑαυτὸν διατηρεῖ καὶ φυλάττει ἀπὸ τῶν ὀρωμένων καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν, περὶ ὧν ἀναριθμήτων ὄντων καὶ φοβερῶν ὁ Παῦλος λέγων ἐδήλωσεν· « Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, » καὶ τὰ ἐξῆς, τὰ ἐν τῷ ἀέρι δηλονότι, τούτων ἀφανῶς ἀεὶ παρατασσομένων καθ' ἡμῶν. Ὁ οὖν φυλάττων τὰς ἐντολάς, φυλάττεται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῷ πλοῦτον τὸν τοῦ παρὰ Θεοῦ οὐκ ἀπόλλυσιν. Ὁ δὲ ἐκεῖνων καταφρονῶν, γυμνὸς εὐρίσκεται, καὶ εὐχείρωτος τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τὸν πλοῦτον ἀπολέσας ἅπαντα, ὑπόχρειος τῷ βασιλεῖ καὶ Δεσπότη γίνεται, πάντων ἐκεῖνων ὧν εἶπομεν, ὑπὲρ ὧν ἀνταποδοῦναι τι ἢ ταῦτα εὐρεῖν δυνατὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου. Οὐράνια γὰρ εἰσι, καὶ ἀπὸ τῶν οὐρανῶν ἦλθε, καὶ καθ' ἐκάστην ἔρχεται κομίζων καὶ διανέμων αὐτὰ τοῖς πιστοῖς. Καὶ ποῦ οἱ λαβόντες καὶ ἀπολέσαντες ταῦτα εὐρεῖν πάλιν δυνήσονται; Ὅντως οὐδαμοῦ· ὡς οὐδὲ Ἀδάμ ἢ τις τῶν ἐκεῖνου υἱῶν ἀνάκλησιν ἑαυτοῦ, ἢ τῶν συγγενῶν

3. Igitur confessio nihil est aliud quam debitorum professio, sive errorum agnitio, vel propriae stultitiæ et inopiæ condemnatio. Quemadmodum et in Evangelio parabolice loquitur Dominus: « Erant, inquit, duo debitores quidam sceneratori: unus debebat denarios quingentos, et alter quinquaginta. Non habentibus itaque illis unde redderent, utrique condonavit^a. » Omnis igitur fidelis debitor est Domino suo, et Deo obnoxius, et quod ab illo accepit, hoc repossendum est ab eo in tremendo et terribili illo iudicio, quando nudi et discooperti coram eo, reges simul et inopes, apparebimus. Audi vero quænam **602** sint ab eo nobis data. Multa sane sunt illa, quæ et nullus mortaliū enumerare valeat: inter alia ista sunt meliora et perfectiora, scilicet liberatio a condemnatione, sanctificatio a pollutione, transitus e tenebris in lucem ejus inenarrabilem, quod ejus liberi filii et hæredes per sacrum baptismum facti simus, quod Deum ipsum induerimus, quod Spiritum sanctum in nobis inhabitantem acceperimus; qui quidem sigillum regium est quo Deus proprias oves obsignat: ac ne plura memorem, quod Deo ipsi similes effecti simus. Hæc, inquam, omnia et alia his plura, illico nobis baptizatis per Spiritum sanctum conferuntur: quæ et divina portio et thesaurus solent appellari.

4. Porro mandata Domini tanquam custodes harum ineffabilium gratiarum et donorum data fuerunt, quippe quæ fidelem hominem et thesaurum in ejus anima repositum, undequaque circumcingentia, inviolabilem conservent, eumque ab omnibus hostibus et furibus intactum præsent. Atqui existimamus mandata Dei hominum amantissimi nobis custodiri, et ideo ingemiscimus gravati, ignorantes nos potius ab illis custodiri. Nam qui Dei mandata servat, non tam illa quam seipsum servat et custodit ab hostibus visibilibus, de quibus, cum sint innumerabiles et metuendi, Paulus hoc iudicium fecit, cum scriberet: « Non est nobis lucta adversus sanguinem et carnem^b, » etc., sed adversus aërios spiritus qui semper, licet invisibiliter contra nos militant. Qui igitur mandata Dei custodit, ab ipsis vicissim custoditur, et opes sibi a Deo creditas non perdit. Qui vero mandata Dei negligit, nudus deprehenditur, et ab hostibus facile capitur, ac opibus istis omnibus deperditis, Regi et Domino eorum omnium, de quibus prælocuti sumus, debitor constituitur. Sunt autem ea ejusmodi, ut vel similia homo retribuere vel repræsentare nequeat. Sunt enim cœlestia et e cœlis venerunt, et quotidie venit, qui eadem fidelibus asserat et dispenset. Ubinam autem qui hæc acceperunt, si actual illa amiserint, eadem rursus reperire possunt? certe nullibi. Sicut neque Adamus, nec ejus

^a Luc. vii, 41, 42. ^b Ephes. vi, 12.

VARIAE LECTIONES.

^h Forte πάροδον. ^e In marg. καυχώμεθα.

posterorum quisquam sui ipsius aut ejusquam A consanguineorum restaurationem efficere valuit, nisi solus qui supra naturam est Deus, Dominus, inquam, Jesus Christus, secundum carnem ejus Filius factus venisset, ipsum Adamum et nos divina potentia a lapsu excitaturus. Porro qui aliqua tantum e mandatis Dei servare vult, alia autem prodit, sciat is, quod si vel unum neglexerit, se sic universas illas opes esse amissurum. Finge apud te mandata Dei esse duodecim armatos viros, qui in circuito consistant, teque nudum in medio ipsorum custodiant. Finge rursus alios ejusmodi adversarios, qui undique te obsideant, qui te comprehendere et statim interficere contendant. Si igitur unus e duodecim sponte cadat, locumque suum velut apertam januam hosti derelinquat, quid commodi ex reliquis undecim percipies, uno aliquo in medium eorum irrumpente, et te audacter obtruncante, iis in auxilium tuum se nequaquam convertere valentibus? fac etiam illos velle sese ut te tueantur convertere, sane et **603** ipsi ab adversariis absumentur. Verum non ita se res habebit erga te, si mandata servaveris. Nam ubi tu ab uno hoste vulneratus corrueris, illa continuo avolant omnia, utpote quæ vires suas paulatim amiserint. Aliud adhuc exemplum habe. Quemadmodum dolium vino oleove repletum, etiamsi undequaque non sit pertusum, tamen si unum fuerit ex aliqua parte foramen, totum quod intus est paulatim effundit: pari modo qui unum aliquod ex mandatis negligit, paulatim a reliquis omnibus excidit. Ita enim dixit Christus: « Habenti dabitur, et abundabit: ei autem qui non habet, et quod videtur habere, auferetur ab eo ⁵. » Et rursus: « Quisquis solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit (nempe per suam transgressionem) homines sic facere, minimus vocabitur in regno caelorum ⁶. » Et Paulus: « A quo enim ei quis superatus est, hujus est ei servus ⁷. » Et iterum: « Aculeus mortis peccatum est ⁸. » Et non dixit, hoc aut aliud peccatum, sed omne qualecunque fuerit peccatum, illud esse aculeum mortis. Illud autem vocat aculeum mortis, quoniam ab eo vulnerati moriuntur. Igitur omne peccatum est ad mortem ⁹. Quicumque enim vel semel peccavit, mortuus que factus obnoxius, quasi dejectus a prædonibus jaccat.

5. Qui mortuus est quid aliud cupit, quam ut D resurgat? et qui debitor, nec habet unde solvat, quid optat nisi ut debiti remissionem accipiat, ne in carcerem detrudatur, donec debitum reddiderit: quod quoniam non habet unde solvat, e tenebris nunquam exiturus sit. Ita se habet ille, qui a latronibus istis spiritualibus confoditur: omnino optat ut nedicus ad eum veniat compatiens et

A ἰσχυσεν ἀπεργάσασθαι, εἰ μὴ ὁ ὑπὲρ φύσιν Θεὸς κατὰ σάρκα Υἱὸς αὐτοῦ γεγονώς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλθὼν, κάκεινον καὶ ἡμᾶς τοῦ πτώματος θεϊκῆ τῆ δυνάμει ἐξήγειρεν. Ὁ δὲ μὴ πάσας τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ τινὰς μὲν φυλάττειν δοκῶν, τινὰς δὲ προδιδούς, γινωσκέτω ὅτι κἂν μιᾶς ἀμελήσῃ, καὶ οὕτω τὸν πλοῦτον ὄλον ἀπόλλυσιν. Ὑπόθου μοι δώδεκα ἄνδρας ἐνόπλους εἶναι τὰς ἐντολάς, καὶ κυκλόθεν ἰσταμένους, καὶ μέσον ἑαυτῶν γυμνόν σε ὄντα φυλάττοντας· τοιοῦτους δὲ πάλιν ἄλλους μοι νόει περιστοιχοῦντας πάντοθεν, καὶ ἐπικειμένους ἀντιπάλους παλαιστὰς, καὶ λαβεῖν σε ζητοῦντας καὶ κατασφάζαι εὐθύς· εἰ οὖν εἰς ἐκ τῶν δώδεκα θελήματι καταπέσειεν, καὶ ὡς θύραν ἀνειργμένην τῷ ἀντιπάλῳ ἑάσῃ τὸν τόπον αὐτοῦ, τί τῶν λοιπῶν ἑνδεκα ἀνδρῶν ἔσται ὄφελος, τοῦ ἐνὸς μέσον εἰσελθόντος αὐτῶν, καὶ σὲ ἀφειδῶς κατατεμόντος; ἐκείνων μὴ ἐπιστραφῆναι δυναμένων εἰς σὴν βοήθειαν; Εἰ γὰρ καὶ ἐπιστραφῆναι θελήσουσι, κάκεινοι ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων ἀναλωθήσονται. Οὐχ οὕτως δὴ πάντως ἔσται καὶ σοῦ φυλάττοντος τὰς ἐντολάς. Ὑπὸ ἐνὸς γὰρ τριωθέντος σοῦ ἐχθροῦ καὶ καταπεσόντος πᾶσαι ἀφίπτανται κατὰ μικρὸν τὴν ἰσχὺν ἀφαιρούμεναι· ἄλλως δὲ καὶ ὡς ἀγγεῖον οἴνου πεπληρωμένον ἢ ἐλαίου, εἰ καὶ μὴ πάντοθεν διατρηθῆ, ἀλλ' ἐξ ἐνὸς μέρους μιᾶς γενομένης ὀπῆς, ὄλον τὸ ἔνδον κατ' ὀλίγον ἀπόλλυσιν, οὕτως καὶ ὁ μιᾶς ἀθετῶν ἐντολῆς κατὰ μικρὸν τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐκπίπτει, καθὼς φησιν ὁ Χριστὸς· « Τῷ ἔχοντι δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. » Καὶ πάλιν· « Ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν μου τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξας, διὰ τῆς παραβάσεως δηλονότι, οὕτως τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. » Καὶ ὁ Παῦλος ^d· « Ὡ γὰρ τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. » Καὶ πάλιν· « Τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία. » Καὶ οὐκ εἶπεν ὅτι ἡδε ἢ ἡδε, ἀλλὰ οἷα δ' ἂν καὶ εἴη ἡ ἁμαρτία, αὕτη κέντρον τοῦ θανάτου ἐστίν. Κέντρον δὲ τοῦ θανάτου καλεῖ, ἐπειδὴ τιτρωσόμενοι θνήσκουσι· καὶ ἔστιν οὖν πᾶσα ἁμαρτία πρὸς θάνατον. Ἀπαξ γὰρ ὁ ἁμαρτήσας, ὡς ὁ Παῦλος φησιν, ἤδη τέθνηκεν, ὑπόδικος γεγονώς χρέους καὶ ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ληστῶν ἐαθεὶς κείμενος.

jam est, ut ait Paulus ⁹, cum debito peccato-

D ε'. Ὁ ἀποθανὼν τί ἄλλο εἰ μὴ τὸ ἀναστῆναι ἐπιποθεῖ; καὶ ὁ χρεωστῶν, καὶ μὴ ἔχων ἀποδοῦναι, εἰ μὴ τὸ λύσιν τοῦ χρέους λαβεῖν, καὶ μὴ εἰς φυλακὴν βληθῆναι, ἕως ἂν τὸ ἔσπλημα ἀποδῶ; ὅπερ καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν, οὐδέποτε, ἦται τοῦ σκότους, ὑπεξελεύσεται. Οὕτως καὶ ὁ ὑπὸ τῶν νοητῶν ληστῶν συντριθεὶς, πάντως ἰατρὸν ζητεῖ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν συμπαθῆ τε καὶ εὐσπλαγγχον. Οὐ γὰρ ἔχει ζῶντα τὸν

⁵ Luc. xix, 26. ⁶ Matth. v, 19. ⁷ II Petr. ii, 19. ⁸ I Cor. xv, 56. ⁹ I Joan. v, 16. ¹⁰ Rom. vi, 10.

VARIÆ LECTIONES.

^d Ἰωὴ Πέτρος, Petrus.

λοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ, ἵνα πρὸς τὸν ἱατρὸν ἐκεί-
 νος μᾶλλον πορεύσῃται· ἀλλὰ ὑπὸ τῆς καταφρο-
 νήσεως τὴν τῆς ψυχῆς δύναμιν ἐκλυθεὶς κεῖται θεώ-
 ρημα φρικτὸν καὶ ἐλεεινὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς καλῶς, μᾶλλον
 δὲ πνευματικῶς τὰ ψυχικὰ παραπτώματα. Ὁ τοίνυν
 δοῦλος γεγονὼς διὰ τῆς ἁμαρτίας τῷ διαβόλῳ,
 «Ὅτι οὐκ οἶδατέ γάρ, φησὶν, ὅτι δοῦλοι ἐστέ ᾧ ὑπακούετε,
 εἴτε δικαιοσύνης εἰς δικαιοσύνην, εἴτε ἀνομίας εἰς
 τὴν ἀνομίαν.» Καὶ εἰς καταγέλωτα τοῦ Πατρὸς καὶ
 Θεοῦ, καταπάτημα δὲ τοῖς ἐχθροῖς ἀποστατήσασιν
 ἀπὸ Θεοῦ, ὁ τοιοῦτος γεγονὼς, καὶ γυμνὸς τῆς βασι-
 λικῆς ἀλουργίδος, καὶ μεμελανωμένος ἀπολειφθεὶς,
 ἀντὶ δὲ τέκνου Θεοῦ τέκνον τοῦ διαβόλου γενόμενον,
 τί διαπράξεται, ἵνα πάλιν ἐν κατασχέσει γένηται
 ὧν ἐξέπεσαν; Πάντως ὅτι μεσίτην καὶ φίλον Θεοῦ
 ζητήσῃ, καὶ δυνατὸν εἰς τὸ ἀποκαταστήσαι αὐτὸν
 εἰς τὸ πρότερον, καὶ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καταλλάξαι
 αὐτόν. Ὁ γὰρ τῷ Χριστῷ κολληθεὶς διὰ τῆς χάριτος,
 καὶ μέλος αὐτοῦ γεγονὼς, καὶ υἱοθετηθεὶς αὐτῷ,
 εἴτα τοῦτον ἀφείς ὡς περ κύων εἰς τὸν ἴδιον ἔμετον
 ἐπιστρέψῃ, καὶ ἡ πόρνη γυναικί, παλλακῇ, ἢ ἐτέρῳ
 σώματι συναφθῇ, ὡς τὸν Χριστὸν ἀτιμάσας καὶ
 ἐνυθρίσας, μετὰ τῶν ἀπίστων κατακρίνεται, ἐπει-
 δὴ, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, «Σῶμα Χριστοῦ
 ἐσμεν, καὶ μέλη ἐκ μέρους». Ὁ οὖν συμπλεκόμε-
 νος τῇ πόρνῃ, τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνης
 ποιεῖ. Ὁ δὲ ταῦτα πεπραχώς, καὶ οὕτω παροργί-
 σας αὐτοῦ τὸν Δεσπότην καὶ Θεόν, οὐ δύναται ἄλλως
 καταλλαγῆναι, εἰ μὴ διὰ μεσιτείαν ἀνδρὸς ἁγίου καὶ
 φίλου καὶ δούλου Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀποφυγῆς τοῦ
 κακοῦ.

ζ'. Διὰ τοῦ[το] φύγωμεν τὴν ἁμαρτίαν πρῶτον. Εἰ
 γὰρ ταύτης τῷ βέλει τρωθῶμεν, ἀλλὰ μὴ ἐγγρονί-
 σωμεν τῷ ἰῷ ταύτης, καὶ μέλιτι γλυκαινόμενοι, μηδὲ
 ὡς ἄρκτης πληγείσα τὸ τραῦμα μεῖζον διὰ τῆς αὐτῆς
 πράξεως ἐργασώμεθα, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς τὸν ἱατρὸν
 τὸν πνευματικὸν δράμωμεν, καὶ τὸν ἰὸν τῆς ἁμαρ-
 τίας διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως ἐξεμέσωμεν· τὸ δηλητή-
 ριον αὐτῆς ἀποπτύσαντες, καὶ ὡς ἀντιφάρμακον τὰ
 διδόμενα μετανοίας ἐπιτίμια σπουδαίως παρ' αὐτοῦ
 λάβωμεν, καὶ μετὰ πίστεως ἀεὶ θερμῆς ταῦτα ἐπι-
 τελεῖν καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀγωνισώμεθα. Πάντες γὰρ
 οἱ τὸν ἐμπιστευθέντα πλοῦτον αὐτοῖς κενώσαντες
 ἅπαντα, καὶ μετὰ πορνῶν καὶ τελωνῶν τὴν πατρι-
 κὴν οὐσίαν καταναλώσαντες, καὶ ὑπὸ πολλῆς αἰσχύ-
 νης τὸ συνειδὸς αὐτῶν κάτω νεῦον, καὶ μηδὲ ἀνα-
 νεῦσαι δυνάμενον ἔχοντες, ἀπαρῆρσιαστοι ὄντες, ζη-
 τοῦτιν εἰκότως ἀνθρώπων Θεοῦ ἀνάδοχον γενέσθαι
 τοῦ χρέους αὐτῶν, ὅπερ, ὡς οἶμαι, γενέσθαι ἀδύνα-
 τον ἀνευ μετανοίας εἰλικρινοῦς καὶ ἐπιπόνου, τοῦ
 μέλλοντος ἢ καὶ βουλομένου καταλλαγῆναι Θεῷ.
 Οὐδὲ γὰρ ἠκούσθη ποτὲ, ἢ ἐν ταῖς θεοπνεύστοις Γρα-
 φαῖς, ἵνα τις ἀναδέξῃται ἁμαρτίας ἐτέρου, καὶ ὑπὲρ

A misericordia plenus. Non enim habet in seipso fer-
 ventem Dei timorem, quo ipse potius ad medicum
 accedat; sed solutis animæ viribus per præcepto-
 rum Dei contemptum jacet spectaculum terribile
 simul et miserandum omnibus qui recte, hoc est
 spiritualiter, animarum lapsus contemplantur. Qui
 igitur per peccatum factus est diaboli servus: «An
 nescitis, inquit, quod servi estis ejus cui obedi-
 tis, sive justitiæ ad justitiam, sive iniquitatis ad
 iniquitatem¹⁰.» Qui, inquam, jam factus est ludi-
 brium Deo et Patri, et ab hostibus qui a Deo
 deseiverunt, conculcatur, nudatus regia purpura,
 fuligine oppletus et abjectus, ex Filio Dei jam fi-
 lius diaboli factus, quo se vertet, ut rursus in
 possessionem eorum unde excidit restituatur, om-
 nino mediatorem quærat oportet, qui et Deo acce-
 ptus sit et qui valeat cum in priorem locum resti-
 tuere; hoc est Deo et Patri ipsum reconciliare.
 Qui enim Christo conjunctus est per gratiam,
 membrum ejusdem est factus, et in filium adopta-
 tus, si illum postea derelinquens, cum cane ad
 proprium vomitum redeat, et mulieri meretrici,
 vel concubinæ, vel alii cuilibet corpori copuletur;
 is, inquam, ut qui Christum dedecore et contu-
 melia affecerit, cum infidelibus damnatur. Quando-
 quidem enim secundum divinum Apostolum, «Cor-
 pus Christi sumus et membra ex parte. Qui igitur
 meretrici copulatur, Christi membra fecit membra
 meretricis¹¹.» Qui ista perpetrarit, atque ita Do-
 minum et Deum suum ad iram provocaverit, **604**
 non alia ratione potest in gratiam restitui, nisi per
 C mediationem cujuscumque viri sancti, amici et servi
 Christi, et per fugam ab omni malo.

6. Propterea igitur fugiamus primo peccatum:
 sin vero contingat nos illius telo vulnerari, ejus
 tamen veneno ne tempus agendi concedamus, ac
 si melle inescati essemus, neque ut ursæ saucia
 vulnus efficiamus majus, eadem iterum atque ite-
 rum factitando: sed continuo ad spiritualem me-
 dicum curramus, venenam peccati per confessio-
 nem evomamus, virus ejus exspuamus, et tanquam
 antidotum, ab eo viro pœnitentiæ multas studiose
 recipiamus, quas fervida fide et cum Dei timore
 solvere contendamus. Omnes enim qui opes uni-
 versas sibi creditas dilapidarunt, qui cum scortis
 et publicanis substantiam paternam absumpserunt,
 qui præ nimio pudore conscientiam habent deor-
 sum vergentem, nunquam in sublime suspicien-
 tem, illi cum sint omni fiducia destituti, quærunt
 ut par est virum Dei qui ipsorum debita in se sus-
 cipiat: quod quidem, ut opinor, impossibile est,
 nisi ille qui vult reconciliari Deo, sinceram et cum
 labore pœnitentiam egerit. Neque enim unquam
 audivimus, neque in divinis paginis legimus quem-
 quam in se alterius peccata suscepisse, et pro eis

¹⁰ Rom. vi, 16. ¹¹ I Cor. vi, 15.

apologiam instituisse, nisi primum qui peccavit, labores ipse dignos, et pœnitentiæ congruentes ostenderit, fructusque pariles ediderit. Clamat enim vox Præcursoris: « Facite fructus dignos pœnitentiæ: et ne putetis dicere in vobis ipsis, Patrem habemus Abraham ¹³. » Siquidem et ipse Dominus noster sic pronuntiat de iis qui stolidè vivunt: « Etiamsi Daniel, etiamsi Noe assurrexerint, nec filios suos, nec filias liberabunt ¹⁴. » Quid igitur facere nos decet; qua ratione remissionem debiti et a lapsu revocationem inveniamus, nos qui pœnitentiam meditamur? Audite, Deo volente, ut cum vestrum singulis agam.

7. Mediatorem si placet, et medicum, et bonum consiliarium exquire; ut instar boni consilarii, tibi modos pœnitentiæ congruentes suggerat. Porro, uti medicus, ille pharmacum dabit unicuique vulncri accommodum. Denique, ut mediator, stans coram ipso facie ad faciem numen tibi propitium reddet. Noli igitur laborare ut consiliarium invenias qui sit adulator, aut ventri addictus, ne forte tuo ipsius animo gratificans, non tam ea quæ Deus amat, quam quæ tu cupias te doceat, atque ita permanens hostis interim irreconciliatus. Noli imperitum medicum quærere, ne nimia severitate, aut intempestivis excisionibus, ustionibusve, in desperationis profundum te projiciat: aut contra qui nimia usus lenitate relinquat te ægrotantem: sed qui, dum bene valere te putas, ad æternas pœnas te contra exspectationem tuam, quod omnium est gravissimum transmittat. Quippe certissime hoc nobis effectum dabit animæ morbus, una nobiscum si excesserit. Interim mediatorem Dei et hominum non adeo facile est invenire, sicut ego quidem existimo. « Neque enim omnes qui ex Israel, ipsi sunt Israel ¹⁵; » sed ii **605** demum qui et nomen illud, et vim nominis manifeste intelligunt, jamque facti sunt mentes quæ Deum videant. Neque omnes qui Dei Christi nomen invocant, vere sunt Christiani: « Non enim quicumque dixerit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem Patris mei ¹⁶. » Sicut et alibi: « Multi, inquit, dicent mihi die illo: Nonne in nomine tuo dæmonia ejecimus? et dicam illis: Non novi vos. Discedite a me, operatores iniquitatis ¹⁶. »

8. Quamobrem, fratres, diligenter nos omnes cavere oportet, ipsos aïo mediatores, tum etiam illos qui peccarunt, et qui Deo reconciliari cupiunt: ne forte aut mediatores iram sibi pro mercede comparent, aut qui offenderunt, et ad reconciliationem aspirant, pro mediatore incidant in

A αὐτῶν ἐκεῖνος ἀναλογίζεται ἰ, μὴ ἀξίους τῆς μετανοίας τοῦ ἡμαρτηκότος πρῶτον καὶ ἀναλόγους ἐν δεξαμένου καὶ καταβαλλομένου τοὺς πόνους, καὶ πεποιηκότος τοὺς καρπούς. Φησὶ γὰρ ἡ πρόδρομος φωνή· « Ποιήσατε καρπούς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ὀδέξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, » ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν περὶ τῶν ἀνοήτως διακειμένων οὕτως ἔφη· « Κἂν Δανιήλ, κἂν Νῶε στήσωνται, υἱοὺς αὐτῶν καὶ θυγατέρας οὐ μὴ ἐξέλωνται. » Τί οὖν ποιήσομεν, ἢ τίνα τρόπον πρὸς ἀφῆσιν τοῦ χρέους, καὶ ἀνάκλησιν τοῦ πτώματος οἱ μετανοῆσαι βουλόμενοι ἐπινοησόμεθα; Θεοῦ διδόντος ἀκούσατε, ἵνα πρὸς ἕκαστον ὑμῶν διαθήσωμαι.

B ζ'. Μεσίτην εἰ βούλει, καὶ ἰατρὸν καὶ σύμβουλον ἀγαθὸν ἐκζήτησον, ἵνα μετανοίας μὲν τρόπους τῇ ἀγαθῇ ἀρμοζόντως ὑπέθῃται, ὡς σύμβουλος ἀγαθός· ὡς ἰατρὸς δὲ φάρμακον καταλλήλῳ ἑ τραύματι ἐπιδώσει σοι, ὡς δὲ μεσίτης δι' εὐχῆς καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεως ἐνώπιον αὐτοῦ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον παραστάς, ὑπὲρ σοῦ τὸ θεῖον ἐξιλεώσεται. Μὴ οὖν κόλακα ἢ κοιλιόδουλον εὐρεῖν σύμβουλον ἀγωνίσῃ, ἵνα μὴ τῷ σῶ θελήματι συνερχόμενος, οὐχὶ ἂ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἄπερ σὺ καταδέχῃ, ταῦτα διδάξῃ σε, καὶ μένης πάλιν ὄντως ἐχθρὸς ἀκατάλλακτος· μηδὲ ἄπειρον ἰατρὸν, ὡς ἂν μὴ τῇ πολλῇ ἀποτομῇ καὶ ταῖς ἀκαίροις τομαῖς τε καὶ καύσεσιν, εἰς ἀπογνώσεως βυθὸν παραπέμψῃ σε, ἢ πάλιν ὑπερμέτρῳ συμπαθείᾳ νοσοῦντα ἴασηται, καὶ ὑγιαίνειν οἰόμενον, τὸ δεινότατον, τῇ αἰωνίᾳ παραδῶσῃ, ὡς οὐκ ἐλπίζεις, κολάσει. Τοῦτο γὰρ ἡ ἐνταῦθα νόσος τῆς ψυχῆς συναποθνήσκουσα ἡμῖν προξενεῖ. Μεσίτην δὲ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων οὐκ οἶμαι οὕτως ἀπλῶς εὐρίσκεισθαι. « Οὐ γὰρ πάντες οἱ Ἰσραὴλ, ἀλλ' οἱ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ αὐτὴν τοῦ ὀνόματος τὴν δύναμιν ἐναργῶς ἐπιστάμενοι, καὶ νοῦς ἡ ὄντες ὁρῶντες Θεόν. Οὐδὲ πάντες οἱ τὸ τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ ὄνομα καλούμενοι ὄντως Χριστιανοί· « Οὐ γὰρ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, φησὶν ὁ Χριστὸς, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς. » Ὅσπερ γὰρ καὶ πάλιν, « Πολλοὶ, φησὶν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐροῦσί μοι· Κύριε, οὐκ ἐν τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλλομεν; καὶ ἐρῶ αὐτοῖς· Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Ἀπέλθατε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας. »

η'. Διὰ τοῦτο οὖν προσέχειν δεῖ πάντας ὑμᾶς, ἀδελφοί, τοὺς τε μεσιτεύοντας, τοὺς τε ἡμαρτηκότας, καὶ αὐτοὺς τοὺς βουλομένους καταλλαγῆναι Θεῷ, ἵνα μήτε οἱ μεσιτεύοντες ὀργὴν ἀντὶ μισθοῦ ἐπισπάσωνται, μήτε οἱ προσκεκρουκότες καὶ καταλλαγῆναι σπουδάζοντες, ἐχθρῶ, καὶ φονεῖ, καὶ πονηρῶ συμ-

¹³ Luc. iii, 8. ¹⁴ Ezech. xiv, 14. ¹⁵ Rom. ix, 16. ¹⁶ Matth. vii, 21. ¹⁶ ibid. 22, 23.

VARIÆ LECTIONES.

ἰ Forte legit Clariss. interpres ἀπολογίζεται. Alias pro eis rationes subiisse. ἑ Lege καταλλήλως, vel κατάλληλον. ἂ Edit. νόσος.

δούλω ἀντὶ μεσίτου ἐντύχουσιν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι ἄπειλῆς φρικτῆς ἀκούσονται· « Τίς ὑμᾶς κατέστησεν ἄρχοντας καὶ δικαστὰς τοῦ λαοῦ μου; » Καὶ πάλιν· « Ὑποκριτὰ, ἐκβάλλε τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβάλλειν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. » Δοκὸς δὲ ἐστὶ πάθος, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἡ τις ἐπισκοτοῦσα τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ψυχῆς. Καὶ αὖθις· « Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτὸν. » Καὶ πάλιν· « Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· « Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀπολαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου; Σὺ δὲ ἐμίσησας παιδείαν, καὶ ἐξέβαλες τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω. » Καὶ παρὰ Παύλου· « Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. Δυνατὸς δὲ ἐστὶν ὁ Θεός » διὰ τοῦ πιστοῦ δούλου αὐτοῦ « στήσαι αὐτόν. »

9. Διὰ τοῦτο τοιγαροῦν πάντα φρίττω καὶ τρέμω, ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες μου, παρακαλῶ δὲ πάντας ὑμᾶς, ἐξασφαλιζόμενος καὶ ἑμαυτὸν διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς παρακλήσεως, μὴ καταφρονητικῶς ἔχειν περὶ τὰ θεῖα ταῦτα καὶ φρικτὰ τοῖς πᾶσι μυστήρια, μηδὲ κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἢ διὰ κενοδοξίαν, ἢ φιλοδοξίαν, ἢ ἐμπορίαν ἢ ἀναισθησίαν. Γίνεται γὰρ διὰ τὸ Ῥαββὶ καὶ Πατέρες καλεῖσθαι, ἀλλοτρίους ἀναδέχεσθαι λογισμούς. Μὴ, παρακαλῶ, μὴ ἀναισχύντως οὕτως τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀρπάζωμεν, ἀπὸ τοῦ τῆς γῆς ἐπιδείγματος παιδευόμενοι. Εἰ γὰρ τῷ ἐκπροσωποῦντι ἢ τῷ ἐπιγεῖω βασιλεῖ ἐξομοιωθῆναι τις ταλμῆσειε κατ' αὐθάδειαν, καὶ τὰ ἐκείνω ἐμπιστευθέντα κρατεῖν καὶ ποιεῖν λάθρα βουληθῆ, ἢ καὶ φανερώς μετεπαγγέλληται διαπράττεσθαι, αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ συμμύσται καὶ ὑπήκοοι τιμωρίας ἐσχάταις καθυποβάλλονται εἰς φόβον τῶν ἄλλων, καὶ ὡς ἄφρων καὶ ἀναισθητός παρὰ πάντων καταγελάται· τί κείσονται εἰς τὸ μέλλον οἱ τὴν τῶν ἀποστόλων ἀξίαν ἀναξίως ἀρπάζοντες;

10. Ἀλλὰ γὰρ μηδὲ μεσῖται τῶν λοιπῶν πρὸ τοῦ πλησθῆναι ὑμᾶς Πνεύματος ἁγίου γενέσθαι θελήσητε, καὶ πρὸ τοῦ γνωρίσαι ἢ καὶ φιλιωθῆναι ὑμᾶς ἐν αἰσθήσει ψυχῆς τῷ Βασιλεῖ τῶν ἀπάντων· ἐπειδὴ οὐδὲ πάντες οἱ τὸν Βασιλέα γνωρίζοντες καὶ τοὺς ἄλλους εἰς αὐτὸν δύνανται μεσιτεύειν. Ὀλίγον γὰρ λίαν τοῦτο δύνανται ποιεῖν, οἵτινες ἐξ ἀρετῆς καὶ ἰδρώτων, ἢ τοὶ δουλειῶν αὐτῶν, τὴν πρὸς αὐτὸν παρρησίαν ἐκτήσαντο, καὶ οὐχὶ μεσίτου ἐκείνοι δεόμενοι, ἀλλὰ στόμα πρὸς στόμα συλλαλοῦντες αὐτῷ. Οὐ φυλάξομεν τοιγαροῦν καὶ ἐπὶ Θεῷ ταύτην τὴν τάξιν, Πατέρες καὶ ἀδελφοί; οὐ τιμήσομεν τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν ἀντὶ τῆς ἐπιγείου; ἀλλ' ἑαυτοῖς τὴν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καὶ ἐξ εὐωνύμων καθέδραν, καὶ πρὸ τοῦ αἰτήσασθαι καὶ λαβεῖν προαρπάζοντες χαρισό-

A hostem, et in homicidam, et in malum consiliarium. Quippe tales audient non sine terribili interminatione: « Quis vos constituit principes et iudices super populum meum ¹⁷? » Et rursus: « Hypocrita, ejice primo trabem ex oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam ex oculo fratris tui ¹⁸. » Trabs ista affectus est aliquis, cum mala cupiditate conjunctus, animæ oculum obscurans. Et rursus: « Medice, sana teipsum ¹⁹. » Iterumque: « Peccatori dixit Deus: Quare tu enarras judicia mea, et assumis testamentum meum per os tuum? tu autem odisti disciplinam, et projecisti sermones meos retrorsum ²⁰. » Item quod a Paulo dicitur: « Tu vero quis es qui iudicas alienum servum? Domino suo stat. Potest autem Deus eum statuere ²¹, » per fidelem servum suum.

9. Propter hoc igitur, Patres et fratres mei; totus horreo et tremo, vosque omnes hortor, etiam per hanc exhortationem ad vos meipsum communiens, ne contemptui habeatis divina ista atque omnibus veneranda mysteria; nolite, quæso, ludos facere res maxime serias: nolite contra animas vestras pugnare per vanam gloriam, per ambitionem, per lucri studium, per stuporem mentis. Fit enim ut cogitationes alienas sæpe admittamus, quod Rabbi et Patres appellemur. Obtestor vos ut nolimus ita inverecunde arripere nobis apostolorum auctoritatem, eorum quæ in terra sunt exemplo edocti. Si enim quispiam, eo quod aspectu sit augustiori se terreno regi æquiparare audacter præsumat, et ea quæ illi credita sunt arripiat, et velit facere clam, vel manifeste illa exsequi comperiat; tam ipse quam ejus symniystæ, et qui illi obsecuti sunt, in aliorum terrorem extremis suppliciis subjiciuntur, et tanquam demens et insensatus ab omnibus deridetur: quid eis futurum est, qui apostolorum potestatem sibi indigne usurpant?

10. At etenim ne velitis mediatores agere pro aliis, priusquam ipsi Spiritu sancto repleti fueritis, priusquam conciliati, et in intimis sensibus Regi omnium amici facti sitis. Itaque enim omnes qui norunt Regem, continuo et aliorum mediatores apud ipsum fieri possunt. Pauci sunt admodum **606** qui hoc præstare possint: illi scilicet, qui per virtutem, per sudores, per labores, fiduciam apud eum obtinuerunt: nec ipsi mediatore opus habent, sed ore ad os cum eo loquuntur. Annon igitur, Patres et fratres, hunc ordinem apud Deum servare nos decet? Annon honorem exhibebimus cælesti Regi magis quam terreno? An nobis gratificantes cathédram concedemus ad dexteram ejus et sinistram; imo occu-

¹⁷ Exod. II, 14; ¹⁸ Matth. VII, 5. Luc. VI, 42. ¹⁹ Luc. IV, 23. ²⁰ Psal. LX, 17, 17. ²¹ Rom. XIV, 5.

VARIE LECTIONES.

¹ Leg. ἢ ἐπιθυμία. ² Leg. ὁμῶν. ³ Legit doctiss. interpres τῶν ἐκπροσωποῦντων. ⁴ Fort. γνωρισθῆναι.

pantes arripiemus, priusquam eam expetiverimus. O miram audaciam! quo perfundi nos pudore decet? Certe si ob nullam aliam culpam accusandi sumus, ob hanc tamen quod præsides et antistites contempserimus, tolli mereamur et in ignem projici inexstinguibilem. Atque hæc sufficiunt ad eos commonendos qui sibi ipsis attendere velint, et per longiorem digressionem hactenus ab argumento proposito deflexisse satis sit. Nunc autem dicamus de eo quod dicere voluisti.

11. Quod enim fas sit monacho sacris ordinibus nondum decorato confiteri nos peccata ex quo pœnitentiæ vestem et habitum a Deo donatum accepit hæreditas eorum, et monachi nominati fuerunt, omnino invenies hoc factum fuisse, quemadmodum in divinitus inspiratis Scripturis Patrum scriptum habetur, quas si diligenter perscrutaberis, vera esse quæ dixi comperies. Ante hos autem pontifices soliper successionem a divinis apostolis potestatem ligandi et solvendi acceperunt. Tempore autem procedente cum pontifices inutiles facti essent, terribilis illa potestas ad sacerdotes inculpabilis vitæ et divina gratia donatos devenit. Postea quando isti cum aliis confusi essent, et præsules et sacerdotes reliquo populo similes evasissent, multique, ut nunc fit, incidissent in spiritus deceptorios, inanesque sermociinatores, simulque periissent, potestas illa, ut dixi, translata fuit in electum Dei populum, intelligo monachos: non ita quidem ut a sacerdotibus et præsulibus ablata sit, sed quoniam ipsi se ab ea alienos effecerunt: « Omnis enim sacerdos mediator Dei et hominum constituitur, in iis quæ sunt ad Deum, » dicente Paulo, « et debet, quemadmodum pro populo, ita et pro seipso offerre sacrificia ».

12. Sed sermonem paulo superius exordiamur, et consideremus, quomodo et a quo, et quibus tandem ista potestas sacra offerendi, ligandi et solvendi concessa fuerit; et sic ordine illustrabimus, quæ interrogasti, nec tibi tantum, sed et omnibus satisfaciamus. Cum Dominus Deusque noster et Salvator ei qui aridam manum habebat, dixisset: « Dimittuntur tibi peccata tua. » Judæi hæc audientes dicebant, « Blasphemiam hic loquitur. Quis enim potest dimittere peccata, nisi solus

²² Hebr. v, 1-3.

VARIÆ LECTIONES:

^m Leg. ἀμαρτίας. ⁿ Leg. οἱ ἀρχιερ. ^o Leg. τῷ λοιπῷ ἑξομοιουμένων λαῶ.

NOTÆ.

(1) Ἄφ' οὗ τὸ τῆς μετανοίας ἔνδυμα. Ex quo pœnitentiæ vestem et habitum a Deo accepit. Hoc jure monachi Græci sibi potius quam sæcularibus presbyteris commissam esse contendebant reconciliationem pœnitentium Theodori Balsamonis ætate, quos ita refutat in responsione ad interrogationem 19 Marci Alexandrini: Οἱ θεῖοι κανόνες τὴν ἐξαγοραίαν τῆς κατὰλλαγῆς τοῖς ἱερεῦσι μετὰ προτροπῆς ἐπισκοπικῆς ἀναθέμενοι, κατὰ πολὺ

μεθα. Ὡ τῆς τόλμης! ποῖα αἰσχὺνὴ ἡμᾶς καταλάβοι; Ὅτι εἰ μὴ δι' ἄλλο τι ἐγκληθῆσόμεθα, διὰ δὲ τοῦτο μόνον ὡς καταφρονητὰ τῆς προεδρίας ἀρθώμεν, καὶ εἰς τὸ πῦρ ἀποβριθώμεν τὸ ἀσβεστον. Ἄλλ' ἀρκεῖ ταῦτα πρὸς νοθεσίαν τῶν προσέχειν ἑαυτοῖς βουλομένων, δι' ὧν καὶ παρεκθατικώτερον τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὸν λόγον πεποιήκαμεν. Ἡμεῖς δὲ εἰπωμεν ἄρτι ὅπερ μαθεῖν ἐπεζητήσας.

ια'. Ὅτι γὰρ ἐνδέχεται εἰς μοναχὸν ἱερωσύνην μὴ ἔχοντα ἐξαγγέλλειν ἡμᾶς^m, ἀφ' οὗ τὸ τῆς μετανοίας ἔνδυμα (1) τε καὶ πρόσχημα ἐκ Θεοῦ ἐδωρήθη τῇ κληρονομίᾳ αὐτῶν, καὶ μοναχοὶ ὠνομάσθησαν, ἐπὶ παντὸς εὐρήσεις τοῦτο γινόμενον, καθὼς ἐν ταῖς θεοπνεύστοις Γραφαῖς τῶν Πατέρων ἐγγράφεται, ἐν αἷς ἐγκύψας εὐρήσεις ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Πρὸ τούτων δὲ καὶ ἀρχιερεῖς ⁿ μόνον τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν κατὰ διαδοχὴν ἐκ τῶν υἱῶν ἀποστόλων ἐλάμβανον· τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος, καὶ τῶν ἀρχιερέων ἡχρειωμένων, εἰς ἱερεῖς βίον ἔχοντας ἀμωμον καὶ χάριτος θείας ἡξιδωμένους ἡ φρικτὴ ἐγχείρησις αὐτῆ προδεδέθηκεν. Εἶτα καὶ τούτων ἀναμλιξ γενομένων, τῶν ἱερέων ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέων τῶν λοιπῶν ἑξομολογουμένων λαῶν^o, καὶ πολλῶν, ὡς καὶ νῦν περιπιπτόντων πνεύμασι πλάνης καὶ ματαίαις κενωφωσίαις, καὶ ἀπολλυμένων, μετήχθη, ὡς εἴρηται, εἰς ἐκλεκτὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, λέγω δὲ τοὺς μοναχοὺς· οὐκ ἐκ τῶν ἱερέων ἢ ἀρχιερέων ἀφαιρεθεῖσα, ἀλλὰ ταύτης ἑαυτοῦς ἐκεῖνοι ἀπαλλοτριώσαντες. « Πᾶς γὰρ ἱερεὺς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, » ὡς ὁ Παῦλος φησι, « καὶ ὀφείλει, ὡς περ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσφέρειν θυσίας. »

ιβ'. Ἄλλ' ἀνώτερον τὸν λόγον ἀρξώμεθα, καὶ ἰδωμεν πῶς καὶ πόθεν καὶ τίσιν ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐξουσία αὐτῆ τοῦ ἱερουργεῖν καὶ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐδόθη, καὶ κατὰ τάξιν ὅπερ ἠρώτησας σαφέστερον γενήσεται, οὐ σοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. Τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος εἰπόντος τῷ ξηρᾶν ἔχοντι τὴν χεῖρα, ὅτι « Ἀφείωνται σοι αἱ ἀμαρτίαι σου, » ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι ἔλεγον· « Βλασφημίαν οὗτος λαλεῖ· τίς δύναται ἀφεῖναι ἀμαρτίας, εἰ μὴ εἰς ὁ Θεός; » Ἐπειδὴ οὕτως οὐδέποτε ἄφεις ἐδίδοτο

προγενέστεροι τοῦ ἁγίου Παχωμίου εἰσιν, ἀξιοθέντος ἰδεῖν δι' ὀπτασίας ἀγγελικῆς τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν· Divini canones, qui confessionem reconciliationis sacerdotibus cum episcopali indulgentia committunt, multo antiquiores sunt sancto Pachomio, qui per visionem angelicam monachorum videre habitum meruit. Quamobrem οὐδὲ μοναχῶν μέμνηται, monachorum nusquam meminere, sed presbyterorum simpliciter.

ἀμαρτιῶν, οὐ παρὰ προφητῶν, οὐ παρὰ ἱερέων, οὐ παρὰ τῶν τότε πατριαρχῶν τινος. Διὸ καὶ ὡς κατινοῦ δόγματος καὶ παραδόξου κηρυσσομένου οἱ Γραμματεῖς ἐδυσχέρανον. Ὁ δὲ Κύριος οὐκ ἐρέμψατο αὐτοῦς, τούτου γε ἕνεκα, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἠγνόουν ἐδίδασκε, δείξας ὡς Θεὸς τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν, καὶ ὡς Θεός, καὶ οὐχ ὡς ἄνθρωπος τὴν τῶν ἀμαρτιῶν δωρούμενος ἄφειν. Φησὶ γὰρ πρὸς αὐτούς· « Ἴνα εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἀμαρτίας, λέγει τῷ ξηρᾷ ἔχοντι τὴν χεῖρά, Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐξέτεινε, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὕγιης ὡς ἡ ἄλλη, » διὰ τοῦ ὀρωμένου θαύματος τὸ μείζον καὶ ἀόρατον πιστωσάμενος. Οὕτως καὶ τὸν Ζακχαῖον, οὕτως καὶ τὴν πόρνην, οὕτως καὶ τὸν Ματθαῖον ἀπὸ τοῦ τελωνίου, οὕτως τὸν Πέτρον ἐρὶς ἀρνησάμενον, οὕτως καὶ τὸν παραλυτικόν, ὃν ἰασάμενος καὶ μετὰ ταῦτα εὐρών, εἶπεν· « Ἴδε ὕγιης γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοι γένηται. » Τοῦτο δὲ εἰπὼν ἔδειξεν ὅτι διὰ ἀμαρτίας ἐκείνος εἰς τὴν νόσον ἔπεσεν, καὶ ταύτης ἀπαλλαγείς, ἔλαβεν καὶ τὴν ἄφειν τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων. Οὐ χρόνων τις ἢ τούτων δεηθέντων πολλῶν, οὐ νηστείας, οὐ χαμεινίας, ἀλλ' ἢ μόνον ἐπιστροφῆς καὶ πίστεως ἀδιστακτοῦ, καὶ ἐκκοπῆς τοῦ κακοῦ, καὶ μετανοίας ἀληθινῆς, καὶ δακρύων πολλῶν, ὡς ἡ πόρνη καὶ ὁ Πέτρος κλαύσας πικρῶς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγάλου δώρου καὶ μόνῃ Θεῷ πρέποντος, ὃ μόνος ἐκέκτητο, εἶτα τοῖς μαθηταῖς ἀντ' ἐκείνου καταλιμπάνει, πρὸς οὐρανὸν ἀπελθεῖν μέλλων. Πῶς δὲ τὴν ἀξίαν ταύτην καὶ ἐξουσίαν αὐτὸς ἐπιδέδωκε, καταμάθωμεν, καὶ ἧ τίνες καὶ πόσους καὶ πότε τοὺς προκρίτους ἕνδεκα μαθητάς, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, καὶ συνηγμένων ἕνδον ὀμοῦ. Εἰσελθὼν γὰρ καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐνεφύσησε, καὶ φησὶ· « Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινῶν κρατῆτε, κεκρατήνται. » Ὡς οὐδὲν περὶ ἐπιτιμίων αὐτοῖς ἐντέλλεται, ὡς παρὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέλλοντος διδάσκεισθαι.

Nihil de pœnis exigendis præcipit illis, utpote qui ea de re per Spiritum sanctum edocendos novisset.

17. Ὡς οὖν εἴρηται, κατὰ διαδοχὴν οἱ ἅγιοι ἀποστολοὶ, εἰς ἀποστόλους· πάλιν τὴν ἐξουσίαν ταύτην μετέπεμπον, καὶ εἰς ἐκείνους μόνον πρὸς τοὺς καὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἐπέχοντας· ὡς εἰ γε οἱ λοιποὶ, οὐδὲ ἐννοῆσαι τούτο ἐτόλμων. Οὕτως γὰρ ἐφύλαττον ταύτην μετὰ ἀκριθείας πάσης οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου. Καὶ, ὡς εἶπομεν, προϊόντος τοῦ χρόνου συνεχύθησαν καὶ συνεφύρησαν τοῖς ἀναξίοις οἱ ἄξιοι, καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους συνεκαλύπτοντο, ἄλλος ἄλλου προέχειν φιλονεικῶν, καὶ τὴν προεδρίαν τῇ ἀρετῇ ὑποκρινόμενος. Ἀφ' οὗ γὰρ οἱ τοὺς θρόνους τῶν

11. 7. V. 21. 13. Matth. xii, 10; Luc. ix, 8. 14. Matth. xii, 15; Marc. iii, 5; Luc. vi, 10. 15. Joan. v, 14. 16. Joan. xi, 22-23

13. Quemadmodum igitur dixi, potestatem hanc sancti apostoli per successionem transmiserunt ad episcopos, atque illos solum; ad eos, inquam, qui ipsorum thronos obtinuerunt: ita quidem ut ne reliqui alii cogitare quidem ista de re auderent. Tanta scilicet cura discipuli Domini eam custodiebant. Post vero, sicut diximus, procedente tempore, digni cum indignis commisti confusique sunt, et a multitudine obruti fuerunt, cum alius alium ambitiose prævertere certaret, ad præsentiam hypocrisi, non virtute, aspirans.

VARIÆ LECTIONES.

ῥ Superflua vox, aut corrupta. ἧ Deest hic verbulum unum aut alterum. ῥ Lege ἐπισκόπους, ad episcopos, ad quos solos pertinuisse potestatem dimittendorum peccatorum dixerat. Hic plane textus totus luxatus est, sensu tamen auctoris integro. ῥ Vel lege προκρινόμενος, anteponens præsentiam virtuti-

Postquam enim qui thronos apostolorum obtinuerant, carnales, voluptuosi, ambitiosi facti sunt, et in haereses degenerarunt, divina gratia eos dereliquit, haecque potestas a talibus ablata est, eo quod carerent aliis omnibus quæ oportuit sacerdotes habere. Nam hunc quod sit orthodoxus, haud ego valde reputo. Non enim is est orthodoxus qui in Ecclesiam nullum novum dogma inducit, sed ille demum qui vitam agat consonam rectæ rationi. Hujusmodi homines suis quique temporibus patriarchæ et metropolitæ quærebant, nec inveniebant, aut si forte inveniebant, ei aliquem minus **608** dignum præferebant, hoc unum exigentes ab eo, scilicet ut fidei Symbolum, in scriptis ederet, hocque solum ex eo postulabant. Interim an zelum pro bono, an odium in malos profliteretur, non admodum solliciti erant; pacem videlicet Ecclesiæ hoc pacto procurantes, quod omni hostilitate et perturbatione longe est deterius. Hinc factum igitur ut sacerdotes evilesce-
rent, et fierent sicut populus ²⁷. Cum enim nulli jam ex eis essent, ut Dominus dicit, sal ²⁸, nec per correptiones vitam hominum diffluentem quoquo modo distringerent, et corrigerent (imo vero ignoscebant sibi mutuo, et sua vitia invicem occultabant), sane ipsi facti sunt pejores populo, et populus ipsis rursus deterior. Quanquam et aliquando ex populo quidam existerunt ipsis sacerdotibus meliores, et lucidi fuerunt tanquam carbones in obscuris istorum tenebris. Sed si sacerdotes secundum verbum Domini micuissent in vita sicut sol ²⁹, carbones nunquam splenduisse cognoscerentur, sed majori luce oppressi emarcuissent. Postquam ergo sacerdotii nudum schema et vestimentum solum apud plerosque remansisset, et donum Spiritus ad monachos concessisset, idque jam constaret ex certis signis, cum ipsi nempe vitam apostolorum operibus suis exprimerent, ecce hic iterum diabolus suas res egit. Cum enim animadverteret monachos, tanquam novos quosdam Christi discipulos, in mundo illustres fieri, et tum vita tum miraculis resplendere, falsos fratres, suaque instrumenta subinduxit, et cum iis miscuit. Hi per temporis diuturnitatem crevere, et, ut vides, inutiles facti sunt, nihiloque meliores istis **D** qui schemate tantum monachi erant, aut sacerdotibus ad sacrum gradum per manuum impositionem vocatis, aut illis qui ad præsulatus honorem

14. Non igitur hoc pacto simpliciter manuum impositioni, et ejusdem dignitati a Deo conceditur remittendorum peccatorum potestas? Apage! conceditur sacra operantibus, ipsisque solis. Sed nec hoc, ut opinor, eorum plurimis, ne forte, senum cum sint, exinde ardeant. Denique solis illis sacerdoti-

A ἀποστόλων ἐπέχοντες σαρκικοί καὶ φιλήδονοι καὶ φιλόδοξοι ἐπεφάνθησαν, καὶ εἰς αἱρέσεις ἐξεκλίναν, ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς ἡ θεία χάρις, καὶ ἡ ἐξουσία αὕτη ἐκ τῶν τοιούτων ἀφῆρηται, διὸ καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἃ οἱ ἱερουργοῦντες ἔχειν ἐφείλουσι. Τὸ γὰρ εἶναι τοῦτον ὀρθόδοξον, οἶμαι δὲ οὐδὲ τοῦτο. Οὐδὲ γὰρ οὐ μὴ παρειαφῆρων νεωστὸν δόγμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ οὗτος ὀρθόδοξος, ἀλλ' ὁ βίον τῷ ὀρθῷ λόγῳ κεκτημένος συνάδοντα. Τοῦτον δὲ καὶ τὸν τοιοῦτον οἱ κατὰ καιροὺς πατριάρχαι καὶ μητροπολίται ζητοῦντες οὐχ εὗρισκον, ἢ εὗρόντες τὸν ἀνάξιον μᾶλλον ἀντὶ ἐκείνου ἐτιμήσαντο, τοῦτο μόνον αὐτὸν ἐπαιτοῦντες, τὸ ἐγγράφως ἐκθέσθαι τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, καὶ τοῦτο μόνον ἀποδεχόμενοι, τὸ μήτε ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωτὸν εἶναι, μήτε διὰ τὸ κακὸν τινι ἀντιμάχεσθαι, εἰρήνην ἐνταῦθα τῇ Ἐκκλησίᾳ περιποιούμενοι, ὃ χεῖρον πάσης ἐχθρας ἐστὶ, καὶ μεγάλης ἀκαταστασίας. Ἐκ τούτου οὖν οἱ ἱερεῖς ἠχρειώθησαν, καὶ γέγονασιν ὡς ὁ λαός· μὴ ὄντων γὰρ τινῶν ἐξ αὐτῶν ἄλλας, ὡς Κύριος ἔφη, ἵνα διὰ τῶν ἐλέγχων σφίγγωσι καὶ ἀναστέλλωσι κἂν ὄπωσθουν τὸν διαβρέοντα βίον, ἀλλὰ συγγινωσκόντων καὶ συγκαλυπτόντων τῶν ἀλλήλων τὰ πάθη, ἐγένοντο χεῖρους μὲν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, χείρων δὲ αὐτῶν ὁ λαός. Τινὲς δὲ τοῦ λαοῦ κρείττονες ἀπεφάνθησαν τῶν ἱερέων ἐν τῷ ἐκείνων ἄφεγγεῖ ζόφῳ, ὡς ἄνθρακες οὕτω φαινόμενοι. Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον ἔλαμπον τῷ βίῳ, ὡς ὁ ἥλιος, οὐδ' ἂν ἐωρῶντο ὡς ἄνθρακες διαυγάζοντες, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τρανοτέρου φωτὸς ἡμαυρωμένοι ἐδείκνυντο ἄν. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρόσχημα μόνον, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἐνδύμα ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐναπελείφθη, τῆς τοῦ Πνεύματος δωρεᾶς ἐπὶ τοὺς μοναχοὺς μεταβάσης, καὶ διὰ τῶν σημείων γνωριζομένης, ὡς τὴν βίον τῶν ἀποστόλων διὰ τῶν πράξεων μετερχομένους, κάκει πάλιν ὁ διάβολος τὰ οἰκεία εἰργάσατο. Ἰδὼν γὰρ αὐτοὺς ὅτι ὡς νέοι τινὲς μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ αὐθις ἀπεδείχθησαν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ τῷ βίῳ καὶ τοῖς θαύμασιν ἐλαμψαν, τοὺς ψευδαδέλφους καὶ τὰ ἴδια σκεύη εἰσαγαγὼν, τούτοις ἀνέμιξε, καὶ κατὰ καιρὸν πληθυνθέντες, ὡς ὄρξες, ἠχρειώθησαν, καὶ γέγονασιν, οὔτε τοῖς τῷ σχήματι μοναχοῖς, οὔτε τοῖς χειροτονημένοις, καὶ εἰς ἱερωσύνης ἐγκαταλεγείσαι βαθμὸν, οὔτε τοῖς τῆς ἀρχιερωσύνης τιμημένοις ἀξιώμασι, πατριαρχαῖς **D** ἐπιμὶ, καὶ μητροπολίταις, καὶ ἐπισκόποις ⁴.

ιδ'. Καὶ ἀπλῶς ὡς οὕτως τῇ χειροτονίᾳ, καὶ τῇ ταύτης ἀξίᾳ τὸ ἀφιέναι ἁμαρτίας ἀπὸ Θεοῦ δέδοται; Ἄπαγε, ἱερουργοῖς γὰρ καὶ μόνοις αὐτὸ συγκεχώρηται. Οἶμαι δὲ οὐδ' αὐτὸ τοῖς πολλοῖς ἐν αὐτοῖς, ἵνα μὴ χόρτος ὄντες ἐκεῖθεν καυθήσωνται, ἀλλὰ μόνοις ἐκεῖνοις ὅσοι ἐν ἱερεῦσι καὶ ἀρχιερεῦσι καὶ μο-

²⁷ Osee iv, 9. ²⁸ Matth. v, 3. ²⁹ Matth. viii, 43.

VARIE LECTIONES.

¹ Quid si legas ἐκείνω, in illa caligine. ⁴ Hic vocula deest, forte βελτίους. ⁵ Leg. οὐχ ἀπλῶς.

ναχοῖς τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐγκαταριθμουμένους χορῶ.

ιε'. Πόθεν οὖν αὐτοὶ τε οἱ ἐγκαταλεγέντες ἐκεῖνο νοήσουσι, καὶ οἱ αὐτοὺς ἐκζητοῦντες, τούτους ἀκριβῶς ἐπιγνώσουσι; Ὅθεν ὁ Κύριος ἐδίδαξεν οὕτως εἰπὼν· « Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὄνοματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι, γλώσσαις λαλήσουσι καινάς, ἕρεις ἀροῦσι, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ. » Καὶ πάλιν· « Τὰ ἐμὰ πρόβατα τῆς φωνῆς μου ἀκούει. — Ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. » Ποίων καρπῶν; ὣν ὁ Παῦλος ἐπαριθμουμένος οὕτω λέγει· « Ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, ἐλεημοσύνη, χρηστότης, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια » μεθ' ὧν εὐσπλαγχνία, φιλαδελφία, ἐλεημοσύνη, καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα. Πρὸς τούτοις, « Λόγος γνώσεως, χαρίσματα ἰαμάτων, » καὶ ἕτερα πλεῖστα· « Ἄπαντα ἐνεργεῖ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διαιρουθὲν ἐκάστῳ καθὼς βούλεται. » Οἱ γὰρ τούτων ἐν μετοχῇ γεγονότες τῶν χαρισμάτων, ἢ ἐκ πάντων, ἢ ἐκ μέρους κατὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἐν τῷ χορῶ τῶν ἀποστόλων ἐγκαταλέγονται. Διὸ καὶ φῶς εἰσιν αὐτοὶ τοῦ κόσμου, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ Χριστὸς· « Οὐδεὶς λύχνον ἄψας τίθησιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μῶδιον, ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα φάνη πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. » Οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνων οἱ τοιοῦτοι γνωρίζονται, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ βίου αὐτῶν διαγωγῆς· οὕτω καὶ οἱ ζητοῦντες αὐτοὺς καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ἕκαστον ἀκριβέστερον ἐπιγνώσουσι· οἷοι εἰ καθ' ὁμοιότητα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεπισχύτως, μᾶλλον δὲ ὡς μεγίστην δόξαν ἠγάσαντο τὴν εὐτέλειαν καὶ ταπεινώσιν, καὶ ὡς ἐκεῖνος τὴν ὑπακοὴν ἀνυποκρίτως εἰς τοὺς ἑαυτῶν πατέρας καὶ ὀδηγούς, ἔτι γε μὴν εἰς τοὺς πνευματικῶς ἐπιτάττοντας ἐπεδείξαντο, καὶ ὕβρεις, καὶ ὀνειδισμούς, καὶ λοιδορίας ἀπὸ ψυχῆς ἠγάπησαν, καὶ τοὺς ἐπιφέροντας αὐτοῖς ταῦτα, ὡς ἀγαθῶν μεγάλων προξένους ἀπεδέξαντο, καὶ ἀπὸ ψυχῆς μετὰ δακρύων αὐτοῖς ἠϋζάντο, οἱ πᾶσαν δόξαν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κατέπευσαν, καὶ ὡς σκύβαλα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς τερπνὰ ἠγάσαντο· καὶ τὰ πολλὰ καὶ προφανῆ λεγίων τὸν λόγον μηκύουσι; ἐὰν πᾶσαν μὲν τὴν ἀρετὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκούσασιν ὑπαναγινωσκομένην Γραφαί; ταύτην ἑαυτὸν ἕκαστος τῶν εἰρημέκων εὐρίσκει κατωρθωκότα, πᾶσαν δὲ πρᾶξιν τῶν ἀγαθῶν ὡσαύτως μετελθόντα, καὶ ἐπὶ μιᾷ τούτων ἐκάστη προκοπὴν, τὴν ἀλλοίωσιν, τὸν βαθμὸν ἐπεγνωκότα, καὶ πρὸς τὸ ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης αἰρόμενον, τότε καὶ αὐτὸν τις γνώτω μέτοχον Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων γεγονότα, καὶ ὑπὸ τῶν καλῶς ὁρώντων, ἢ καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀμβλυωποῦντων γνωσθήσεται. Καὶ οὕτως οἱ τοιοῦτοι εἴποιεν ἄν τοῖς πᾶσιν ἐν παρόρσει· « Ὑπὲρ Χριστοῦ προσθεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος, εἰ ἡμῶν καταλλάγητε τῷ Θεῷ. » Πάντες γὰρ οἱ

A bus et monachis qui mercantur choro discipulorum Christi accenseri.

15. Unde igitur illud intelligere possint, tum qui in sacris ordinibus constituti sunt; tum ii quoque qui illos quæerunt, unde certo eos cognoscent? Unde profecto Dominus edocuit, sic dicens: « Signa autem eos qui crediderint hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit²⁰. » Et rursus: « Oves meæ vocem meam audiunt²¹. — Ex fructibus eorum cognoscetis eos²². » Quinam sunt hi fructus? Quos Paulus sic enumerando designat: « Caritas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, fides, mansuetudo, continentia²³, » quibus additur compassio, fraternus amor, misericordia, et his similia. Et illa quoque, « sermo sapientia, 609 donum curationum » et alia plura: « quæ quidem operatur et idem Spiritus, dividens unicuique prout vult²⁴. » Qui enim horum charismatum participes sunt, vel omnium vel ex parte, prout iis expedit, in apostolorum choro numerantur. Quapropter et lux mundi sunt hi, quemadmodum et Christus ipse dixit: « Nemo lucernam accendens ponit eam sub modio, aut sub lecto, sed in candelabro, ut luceat omnibus qui in domo sunt²⁵. » Nec ex istis solum cognoscuntur, sed ex universæ vitæ suæ institutione. Pari modo et qui illos quæerunt, ipsi eorum quemvis perfectissime cognoscent. Tales sunt qui ad exemplum Domini nostri Jesu Christi paupertatem et contemptum ferunt, imo ea habent in loco maximi honoris, qui quod ille fecit, obedientiam suam ostenderunt adversus suos Patres et duces, et iis qui spiritualiter ipsis quidpiam imponunt. Tales sunt, qui injurias, improperia, convicia animatus accipiunt; qui eos qui ista ingerunt, tanquam magnorum auctores beneficiorum suscipiunt, et toto ex corde preces et lacrymas pro iis fundunt; qui universam mundi gloriam conculcant, qui omnes ejus voluntates tanquam detrimentum reputant; et, quid multa et vulgaria colligo, orationemque produco? dico si omnes eas virtutes quas in Scripturis audiunt et legunt, unusquisque eorum de quibus loquor compertiat se explevisse, omnemque pariter bene agendi occasionem fideliter implevisse; si insuper in singulis virtutibus sentiat se profectum, incrementum et gradum fecisse, imo ad culmen divinæ gloriæ se ascendisse, tunc percipiet se in Dei et divinorum charismatum participatione venisse: quod facile videbunt, et agnoscent omnes, qui non tantum clare soleant videre, sed etiam qui obscure. Qui sunt hujusmodi, possunt fidenter apud omnes pronuntiare: « Legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus, re-

²⁰ Matth. xvi, 17, 18. ²¹ Joan. x, 27. ²² Matth. vii, 36. ²³ Galat. v, 22. ²⁴ I Cor. xii, 8-11. ²⁵ Luc. xi, 35.

VARIÆ LECTIONES.

² Leg. μόνον.

concihamini Deo ³⁶. » Omnes enim ejusmodi mandata Dei usque ad mortem custodiverunt : vendiderunt possessiones suas, et distribuerunt pauperibus ; Christum secuti sunt per tolerantiam tentationum. Invenērunt animas et quidem in luce mentali, invēnerunt eas in vita æterna : atque ita hac luce viderunt lucem illam inaccessibilem, nempe Deum ipsum, quemadmodum scriptum est : « In lumine tuo videbimus lumen ³⁷. » Quomodo igitur animam quam habet, poterit quisquam reperire ? attende. Anima uniuscujusque nostrum est illa drachma, quam ipse perdidit (non autem Deus), cum se in profundas peccatorum tenebras demerserit ; Christus autem, qui est lux vera, et quærentibus se occurrens (quomodo ipse solus novit) ipsis se concedit. Hoc est igitur animam suam reperire, Deum nimirum videre, et in ejus lumine extolli super omnem visibilem creaturam. Is Deum habet pastorem et magistrum, a quo percipiet quid sit, si placet, ligare et solvere ; et eum perfecte intellexerit, Deum adorabit, qui donum dederit, idque indigentibus impertiet.

16. Et sic hujusmodi viris intelligo potestatem, o illi, ligandi et solvendi concedi a Deo Patre et Domino nostro Jesu Christo per Spiritum **610** sanctum, iis qui facti sunt filii ejus et servi in sanctitate. Talis ego ipse Patris discipulus fui, qui quidem ordinationem non ab hominibus acceperat, sed Dei manu, hoc est Spiritu sancto ducente, me in discipulatum admisit : et eam ordinationem quam homines confērunt, præcepit mihi **C** juste suscipere secundum formam congruam, magno ad hoc desiderio a Spiritu sancto olim permotus.

17. Optemus igitur, Patres et fratres, primo ut nostrum quilibet talis sit, atque ita degum apud alios de affectibus extirpandis et de consiliis admittendis disseremus ; et hos spirituales quæramus. In primis igitur laboriosos istos viros investigemus, discipulos dico Christi, et cum studio cordis et lacrymis multis supplicemus Deo per constitutos dies, ut revelare dignetur oculos cordium nostrorum, ad discernendum, si quis forte talis existat in perversa hac generatione : ut eo invento accipiamus per eum remissionem peccatorum nostrorum ; ut et præceptis ejus et mandatis toto animo obtemperemus, quemadmodum ipse Christo obtemperans particeps factus est ejus gratiæ et donorum, adeoque ab ipso accepit potestatem ligandi ei solvendi, inflammatus a Spiritu sancto, cui debetur omnis gloria et honos et adoratio una cum Patre et Filio unigenito, in sæcula. Amen.

A τοιοῦτοι τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐρύλαξαν μέχρι θανάτου· ἀπόλεσαν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, καὶ διένειμαν τοῖς πτωχοῖς· ἠκολούθησαν τῷ Χριστῷ διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν ὑπομονῆς· ἀπώλεσαν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς εἰνεκεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ εὗρον αὐτὰς εἰς ζωὴν αἰώνιον. Εὐρόντες δὲ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐν φωτὶ νοητῷ εὗρον αὐτὰς· καὶ οὕτως ἐν τῷ φωτὶ τούτῳ εἶδον τὸ ἀπρόσιτον φῶς, αὐτὸν τὸν Θεόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, « Ἐν τῷ φωτὶ σου ὀφόμεθα φῶς. » Πῶς οὖν ἔστιν εὐρεῖν τινα ἣν ἔχει ψυχὴν, πρόσσεχε· Ἡ ἐκάστου ψυχὴ ἐστὶν ἢ δραχμὴ, ἢ ἀπώλεσεν, οὐχ ὁ Θεός, ἀλλ' ἡμῶν ἕκαστος, ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμαρτίας βυθίσας ἑαυτὸν· ὁ δὲ Χριστὸς τὸ ὄντως φῶς ἐλθὼν, καὶ τοὺς ζητοῦντας αὐτὸν συναντῶν, ὡς οἶδε μόνος αὐτὸς ἰδεῖν ἑαυτὸν αὐτοῖς ἐχαρίσατο. Τοῦτό ἐστιν εὐρεῖν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τὸ ἰδεῖν τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ ἐκείνου φωτὶ αὐτὸν γενέσθαι· ἀπάσης κτίσεως τῆς ὁρωμένης ἀνώτερον, καὶ τὸν Θεὸν σχεῖν ποιμένα καὶ διδάσκαλον, παρ' οὗ καὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν, εἰ βούλει, γινώσκεται, καὶ γνοὺς ἀκριβῶς προσκυνῆσει τὸν δεδωκότα, καὶ τοῖς χρήζουσι μεταδώσει.

15'. Οὕτω τοιοῦτοις οἶδα, τέκνον, δίδοσθαι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἅπῃ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τοῖς θέσει οὖσιν υἱοῖς καὶ ἁγίοις δούλοις αὐτοῦ. Τοιοῦτω καὶ αὐτὸς ἐγὼ ἐμαθητεύθην Πατέρι, χειροτονίαν ἐξ ἀνθρώπων μὴ ἔχοντι, ἀλλὰ χειρὶ με Θεοῦ, εἴτουν Πνεύματι εἰς μάθητείαν ἐγκαταλέξας, καὶ τὴν ἐξ ἀνθρώπων χειροτονίαν διὰ τὸν παρακολουθήσαντα τύπον καλῶς λαβεῖν ἐκέλευσε, πάλαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦτο σφοδρῶ πόθῳ κινούμενος.

15". Τοιγαροῦν γενέσθαι πρῶτον τοιοῦτον· εὐξώμεθα, ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, καὶ οὕτως τοῖς ἄλλοις περὶ παθῶν ἀπαλλαγῆς καὶ ἀναδοχῆς λογισμῶν διηγήσωμεν, καὶ τούτων πνευματικῶν ἠζητήσωμεν. Μᾶλλον μὲν οὖν τοιοῦτους ἐμπόνους ζητήσωμεν ἄνδρας τοὺς ὄντας μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετὰ πόνου καρδίας καὶ δακρύων πολλῶν ἐπὶ ῥητὰς ἡμέρας ἱκετεύσωμεν τὸν Θεόν, ἵνα ἀποκαλύψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν καρδιῶν ἡμῶν πρὸς τὸ ἐπιγνώσθαι, εἴ που καὶ τοιοῦτός τις ἐν τῇ πονηρᾷ ταύτῃ γενεᾷ ὧν εὐρεθῆσεται, ὅπως εὐρόντες αὐτὸν, ἀφесιν λάβωμεν δι' αὐτοῦ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἐντολαῖς, ὅλη ψυχῇ ὑπακούοντες, καθάπερ ἐκεῖνος· ἀκούσας τὰς τοῦ Χριστοῦ γέγονε μέτοχος τῆς χάριτος καὶ τῶν δωρεῶν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν, καὶ λύειν τὰ ἀμαρτήματα παρ' αὐτοῦ ἔλαβε, τῷ ἁγίῳ Πνεύματι πυρωθεὶς· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

³⁶ II Cor. x, 20. ³⁷ Psal. xxxv, 10.

VARIAE LECTIONES.

γ Supple τὴν ἐξουσίαν. * Leg. τοιοῦτους. ° Leg. τοιοῦτους πνευματικόν.